

Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

PREGLED POSTIGNUTIH REZULTATA

MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA

U 2013. GODINI

Januar, 2014. godine

14. januar 2014.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

Rimski trg 46, Podgorica
Tel. (+382 20) 482 109, 234 105
Web site: www.minpolj.gov.me
e-mail: kabinet@mpr.gov.me

PRESS

Poštovane dame i gospodo,

Hvala na interesovanju i vremenu koje ste izdvojili da ispratite godišnju press-konferenciju Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR). Hvala vam na objavljenim tekstovima u štampanim, i emitovanim priložima u elektronskim medijima, na Vašoj posvećenosti brojnim temama iz oblasti poljoprivrede i doprinosu da poljoprivreda dospije u žižu interesovanja javnosti.

Želim da se zahvalim svim zaposlenim u MPRR i resornim upravama, agencijama i službama. Svako je dao doprinos u skladu sa svojim umjećem, znanjem, mogućnostima i ubjeđenjima. Ali, za ubjeđenja biće sve manje mjesta u narednom periodu, jer ćemo morati da radimo još više. Ovo je obimno i kompleksno Ministarstvo, sa malim brojem zaposlenih, sa velikom odgovornošću koju nosi, i sa još većim očekivanjima koje imaju korisnici našeg rada. Istovremeno, ovo je Ministarstvo koje je pokazalo da posjeduje novi duh, sposobnosti, vještine i što je najvažnije volju da se uhvati u koštac sa svakim problemom.

Dopustite mi da se ukratko osvrnem na najvažnije domete, idući od opštih ka pojedinačnim.

Uz Vašu podršku, tokom 2013. godine uspjeli smo da poljoprivredu dovedemo ne samo u **centar interesovanja javnosti**, već i poljoprivrednika i investitora. **Uveli smo red.** Sve obaveze isplaćuju se na vrijeme i u skladu sa planom. Nema kašnjenja. I to odgovara svima koji rade. Zavođenje reda ne odgovara onima koji pričaju i koji su navikli na apanaže u skladu sa komentarima i kolumnama u pojedinim medijima. Moguće je da još ima onih koji misle da će nas uplašiti svojim stavovima. Ali, dokle god su im municija ogovaranja, a ne činjenice, praznina izgovorenih riječi ne zavređuje našu pažnju.

Svaki normalan čovjek ponosi se rezultatima. Danas želim da govorim upravo o rezultatima na osnovu činjenica, koje je postigao tim koji je pred vama. Šta smo to uradili tokom 2013. godine?

Doprinijeli smo **povećanju proizvodnje i površina pod zasadima**. Ostvaren je rast od 11% u proizvodnji mlijeka, otvoreno je 5 novih sirara, povećan je broj kooperanata za 300, povećan je broj otkupnih stanica, povećani su zasadi vinove loze za 25ha, povećani su zasadi voća za blizu 100 ha.

U potpunosti smo realizovali Agrobudžet i isplatili sve premije svim korisnicima. U fokusu naše aktivnosti bilo je otvaranje novih radnih mjesta. **Zaposleno je preko 1,000 ljudi.** Obezbijedili smo ne tako mala **finansijska sredstva**. Za naredne dvije godine poljoprivrdnim proizvođačima je na raspolaganju preko 70 miliona €.

Ostvarili smo **odličnu komunikacija sa ino-partnerima**: Evropskom komisijom, Svjetskom bankom, ambasadama, strateškim partnerima... Imali smo susrete sa ministrima poljoprivrede Kine, Njemačke, Francuske, UAE, Rusije, Poljske, Mađarske,... Potpisali smo **više međunarodnih sporazuma o saradnji** u oblasti poljoprivrede (La Rioja, Francuska, Sarland,...) i Memoranduma o saradnji u oblasti vodoprivrede (Savska komisija, Dunavska konvencija, itd).

Ubrzali smo proces donošenja odluka (posebno u okviru projekta MIDAS) i **povećali efikasnost rada**. Potpisali smo 390 ugovora sa poljoprivrednim proizvođačima ukupne vrijednosti 9 miliona €. Završeno je 18 vodovoda i 2 kaptaze. Realizacijom ovih projekata preko 1.000 domaćinstva je dobilo vodu. Započeta je gradnja prvog graničnog prelaza za pregled namirnica biljnog i životinjskog porijekta – BIP Bar ukupne vrijednosti 450.000€. U oblasti ruralnog razvoja podržano je preko 70 pojedinačnih projekata kojima je poboljšan kvalitet života građana u tim područjima.

Podigli smo stepen bezbjednost hrane. Uspješno je realizovano niz mjera koje su spriječile negativne posledice po zdravlje građana Crne Gore. Prva smo zemlja u regionu koja je uspješno riješila pitanje aflatoksina i Q-groznice. Pokrenuli smo pitanje kvaliteta sokova. U oblasti veterinarske politike sprovedena je vakcinacija protiv bjesnila i preduzeto niz preventivnih mjera pomoću kojih smo podigli stepen sigurnosti našeg sistema.

Riješili smo pojedine probleme koji su se dugo razvlačili u prethodnim godinama, poput akreditacije za Agenciju za plaćanje, pitanje akciza za gorivo, zakup novih površina,...

Završene su analize zakonodavnog okvira Crne Gore za sva tri poglavlja (11, 12 i 13). Dobijena su mjerila za otvaranje pregovora. Podržano je učlanjenje nacionalnih udruženja u Evropska udruženja i konfederacije.

Podmladili smo tim u MPRR i obučili nove kadrove.

Povećali smo transparentnost rada. Održali smo preko 30 press koferencija, dali preko 160 intervju a i izjava, organizovali 12 konferencija, 23 seminara i preko 40 obuka. Po prvi put obilježili smo *Svjetski dan hrane*. Promovisali smo uspješne poljoprivredne proizvođače. Snimili dokumentarni film o crnogorskoj poljoprivredi i 12 uspješnih proizvođača.

Naša najveća opasnost nije bila u tome što smo sebi postavili previsoke ciljeve koje nijesmo uspjeli u potpunosti da dostignemo. Najveća opasnost bila bi u tome da postavimo skromne ciljeve koje iz dana u dan ostvarujemo! Zato i u 2014. nastavljamo dalje. Još jače, brže i upornije.

U 2014. planiramo da:

- otvorimo novih 1,000 radnih mjesta;
- potpišemo 300 novih ugovora sa poljoprivrednim proizvođačima ukupne vrijednosti 10 miliona €;
- realizujemo sve planirane mjere Agrobudžeta za 2014.;
- povećamo proizvodnju za ne manje od 2%, povećamo površine pod zasadima za ne manje od 120ha, povećamo broj kooperanata za ne manje od 150, podstaknemo rad kooperativa;
- kontinuirano radimo na ispunjavanju dobijenih mjerila za otvaranje pregovora u poglavljima koja se odnose na poljoprivredu;
- kontinuirano radimo na privlačenju investicija u oblasti poljoprivrede;
- kontinuirano radimo na obezbjeđivanju kreditnih sredstava za oblast poljoprivrede;
- realizujemo dalje korake do pune akreditacije Agencije za plaćanja;

- završimo 20 novih projekata (vodovodi i kaptaže), otvorimo 15 novih seoskih vodovoda i omogućimo da ne manje od novih 600 domaćinstva dobije vodu;
- završimo granični punkt u Baru za pregled namirnica biljnog i životinjskog porijekta;
- u oblasti bezbjednosti hrane dalje jačamo stepen zaštite građana preduzimanjem novih mjera;
- u oblasti ruralnog razvoja podržimo 80 novih pojedinačnih projekata kojima ćemo poboljšati kvalitet života građana u ovim područjima;
- završimo "Registar poljoprivrednih gazdinstava";
- završimo projekat Obilježavanja krupne stoke (jedan od najizazovnijih projekata u regionu);
- započnemo gradnju "Kuće meda" koji treba da podstakne dalji razvoj sektora pčelarstva;
- završimo 6 novih zakona i 32 podzakonska akta;
- završimo 4 strategije;
- donesemo 2 nacionalna programa;
- predložimo dodjelu 8 novih ugovora o koncesiji;
- potpišemo tri nova međunarodna sporazuma o saradnji u oblasti poljoprivrede;
- podržimo formiranje i razvoj nacionalnih udruženja u različitim sektorima poljoprivrede;

Kao što vidite, u narednom periodu **potrebno je mnogo rada** kako bi se iskoristili potencijali za razvoj poljoprivrede, kako bi dalje pogurali poljoprivredu, kako bi dostigli nove standarde, uveli nove tehnologije, još jače uvezali sve ili većinu karika sistema. Pred nama su brojni izazovi, ali prije svega:

- dalja promjena **načina razmišljanja**;
- snažnije podizanje standarda **bezbjednosti proizvodnje hrane**;
- brže uvođenje **šema kvaliteta** (prije svega kod organskih proizvoda);
- intenzivnije uvođenje **oznake porijekla**;
- **i još više rada**;

Ova 2014. godina, biće godina porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i godina edukacije mladih sa sela.

Aristotel se nije bavio poljoprivrednom, ali je za sobom ostavio misao koja, ako ništa drugo, može biti dobra pouka poljoprivrednicima: *Ko sije misao, žanje akciju; ko sije akciju, žanje naviku; ko sije naviku, žanje karakter; ko sije karakter, žanje sudbinu.*

Mi se ne bojimo naših misli, akcija, navika, karaktera ili sudbine. I naravno, ne bojimo se rada. Želimo sa vama da budemo saveznici na putu transformacije crnogorske poljoprivrede. Saveznici koji će imati više povjerenja i poštovanja, koji će raditi više zajedno i dijeliti iste ili slične vrijednosti i ciljeve. Za tako nešto, imaćete uvijek otvorena sva vrata Ministarstva.

Sa onima koji nemaju vjeru, povjerenje ili imaju druge ambicije i ciljeve, želim da podijelim kratku priču.

Bio jedan dječak koji je imao lošu narav. Otac mu je dao vreću punu eksera i rekao mu da svaki put kada pobjesni i izgubi kontrolu nad sobom, ukuca jedan u ogradu. Prvog dana, dječak je zakucao tridesetak eksera. Tokom sledećih nekoliko mjeseci naučio je kontrolisati svoj bijes i broj zakucanih eksera se smanjivao. Otkrio je da je lakše kontrolisati svoju narav, nego zakucavati eksere u ogradu. Napokon je osvanuo dan u kojem dječak nije zakucao ni jedan esker u ogradu. Otišao je ocu i rekao mu kako tog dana nije pobjesnio. Otac mu je tada rekao: *"Svakog dana kada uspiješ kontrolisati svoje ponašanje, iz ograde isčupaj po jedan esker."* Dani su prolazili i jednog dana dječak je bio u stanju kazati svom ocu da je izvadio sve eksere. Otac je uzeo sina za ruku i odveo ga

do ograde. Tada mu je rekao: *“Dobro si to uradio sine moj, ali pogledaj sve te rupe u ogradi! Ograda više nikada neće biti ista.”*

Na kraju uvodnog dijela, posebno bih se okrenuo podršci razvoju Sjevera u 2014. godini. Kroz **MIDAS program** očekujemo da će se u ovoj godini u Sjeverni dio Crne Gore investirati oko 4 miliona eura u 150 projekata. Kroz nove pozive, u okviru ovog projekta, planiramo da potpišemo ugovore vrijedne dodatnih 3,5 miliona.

Kroz mjere **Agrobudžeta** najveći dio subvencija usmjeren je upravo ka Sjeveru. Planirano je preko 3,5 miliona eura za subvencije. Konkretno: preko 800,000 za otkup milijeka, oko 2 miliona premija u stočarstvu, preko 400,000 u ratarstvu, 150,000 eura u voćarstvu, itd.

Kroz aktivnosti Ministarstva poljoprivrede, planiramo da pokrenemo **deset novih proizvodnih pogona** u Sjevernom dijelu.

Nastavićemo dalje nesmanjenim intenzitetom u 2014. i završiti 15 novih vodovoda i omogućiti da između 400-450 domaćinstava trajno riješi pitanje vode.

Opštine sa sjevera uključene su u projekat **“Mašinski prstenovi”**. Nastavićemo da pomažemo izgradnju seoske infrastrukture u cilju zadržavanja mladih ljudi na selu, stvaranja uslova za rast proizvodnje i obezbjeđivanja boljih uslova za život građana u rurali područjima.

Preispitali smo koncesione aranžmane u **šumarstvu** i raskinuli ugovore koji se ne realizuju ili čija realizacija nije u skladu sa ugovorenim dinamikom. Time smo stvorili uslove za reaktiviranje šumskih resursa. Izrađeno je 15 biznis planova koji imaju za svrhu pokretanje biznisa u oblasti drvoprerade. U naredne dvije godine cilj je pokretanje proizvodnje i otvaranje novih radnih mjesta u drvnoj industriji.

DETALJNI PREGLED POSTIGNUTOG U 2013.

1. SEKTOR ZA POLJOPRIVREDU

Prilikom izrade Agrobudžeta za 2013. Godinu uradili smo tri stvari:

- ukinuli smo mjere koje nijesu davale rezultate;
- unaprijedili smo mjere koje su dale određene, ali nedovoljne rezultate;
- uveli smo nove mjere za koje smo bili sigurni da će dati rezultate;

Takođe, u odnosu na 2012. godinu povećali smo **transparentnost** Agrobudžeta - objavljeno je 5 javnih poziva (na primjer: poziv za sadnju kalemova vinove loze, diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima, prerada na porodičnim gazdinstvima, investicije u oblasti ribarstva...)

Uveli smo nekoliko novina. Konkretno:

- u voćarstvu smo uveli kriterijum da jedan proizvođač može aplicirati više puta, a ne samo jednom u tri godine kao što je bilo definisano ranije;
- ukinuta je mjera direktnog plaćanja koju su mljekare dobijale za otkup preko 50km. Razlog je što mjera nije doprinosila većem otkupu;
- promijenjena je granica za dobijanje premije od 0,07€ za farmere – povećana je minimalna mjesečna količina otkupljenog mlijeka sa 200 na 300 litara;
- prvi put je napravljena veza sa sledećim agrobudžetom, pa su najavljeni kriterijumi za 2014. godinu.
- ukinuta je klanična premija;

Sve mjere planirane Agrobudžetom za 2013. godinu realizovane su na vrijeme. Isplaćena su sva dugovanja iz prethodne godine.

1.1 Stočarstvo

Ukupne premije u stočarstvu ostvarilo je 8.956 poljoprivrednih proizvođača Crne Gore (ili 33,17% ukupnog broja registrovanih poljoprivrednih proizvođača za držanje stoke). Isplaćene su sve predviđene premije u stočarstvu, i to:

- za krave u vrijednosti 1.214.500 €. Premirani su vlasnici koji drže preko 3 muzna grla sa 70 € po grlu;
- za ovce u vrijednosti 628.072 €. Premirani su vlasnici koji drže preko 30 ovaca sa 8 € po grlu;
- za koze u vrijednosti 95.392 €. Premirani su vlasnici koji drže preko 20 koza sa po 8 € po grlu;
- za tov junadi u vrijednosti 290.100 €;
- premije za katune u vrijednosti 175.000 €;
- premije za licencirane bikove u vrijednosti 55.660 €;
- premije za licencirane pastuve u vrijednosti 48.600 €;

Za potrebe Saveza penzionera i uz angažovanje kompanija "Goranović" - Nikšić, "Mesopromet" - Bijelo Polje i "Gradina" - Rožaje, realizovan je otkup jagnjadi. Otkup je izvršen u periodu od 01.10. do 25.11.2013. godine i penzionerima je isporučeno 15.549 grla u količini od 362.113 kg mesa. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja subvebnacioniralo je otkup u vrijednosti od 138.103,52 €. Otkupna cijena iznosila je 2,30 €/kg žive mjere. Nije bilo primjedbi oko otkupa.

1.2 Otkup mlijeka

Iako je Agrobudžetom za 2013. planirano da se premira otkup mlijeka u količini od 23 miliona litara, otkupljeno je 24,5 miliona litara ili 11% više u odnosu na 2012. Razlozi za povećani otkup mlijeka su:

- povećana je granica otkupa mlijeka sa 200 na 300 litara na mjesečnom nivou;
- otvoreno je 5 novih sirara za otkup i preradu;
- povećan je broj kooperanta za oko 300;
- povećan je broj otkupnih centara u opštinama u kojima se vrši otkup (Žabljak, Šavnik i Pešterska visoravan);
- povoljna cijena mlijeka sa premijom (od 0,38 do 0,51 €/litar);
- veća proizvodnja mlijeka po kravi zbog uzgoja mlječnih rasa (*Hoštanj* i *Simentalac*);
- kvalitetnija i bolja ishrana grla uticala je da se poveća proizvodnja mlijeka na pojedinim gazdinstvima po grlu i do 20%;
- povoljni klimatski uslovi uticali su na raznovrsnu ishranu sa kvalitetnijom i obilnijom zelenom masom;
- projekti realizovani preko MIDAS-a (izgradnja modernih objekata, nabavka opreme i mehanizacije, nabavka novih grla) uticali su na proizvodnju mlijeka po grlu.

Premija su iznosile 0,07€ za količine preko 300 litara mjesečno po proizvođaču, plus 0,01€ za količine preko 4.000 litara na mjesečnom nivou i plus 0,01€ za otkup za mjeseci april, maj, jun i jul. Prerađivačka premija za mljekare i sirare iznosi 0,02€, odnosno ukupno 460.000 €.

Ove godine isplaćeno je 14 mjesečnih premija (zaostatak iz 2012 i kompletna 2013).

Tabela: uporedni prikaz proizvodnje mlijeka u periodu 2004-2013

godina	količina otkupljenog mlijeka	manje litara nego 2013. godine
2004	19,3	5,7 miliona litara
2005	21,4	3,6 miliona litara
2006	22,0	3,0 miliona litara
2007	22,4	2,6 miliona litara
2008	23,8	1,2 miliona litara
2009	22,0	3,0 miliona litara
2010	22,3	2,7 miliona litara
2011	21,9	3,1 miliona litara
2012	22,7	2,3 miliona litara
2013	25,0	

1.3 Pčelarstvo

Pčelarstvo je podržano u saradnji sa Savezom pčelarskih organizacija kroz sledeće mjere Agrobudžeta:

- podrška mladim pčelarima početnicima;
- podrška stručnom osposobljavanju pčelara;
- podrška za nabavku selekcionisanih matice;
- poboljšanje kvaliteta pčelinjih proizvoda;
- poboljšanje konkurentnosti, higijenskih uslova dobijanja i čuvanja pčelinjih proizvoda;

Od opštine Danilovgrad dobijena je urbanistička parcela na kojoj je predviđena izgradnja Kuće meda, čija je gradnja predviđena kroz Kapitalni budžet. U maju 2013. dobijena je savremena mašina za preradu voska, koja će olakšati proizvodnju kvalitetnog meda i smanjiti troškove prerade

voska. U prethodnom periodu nabavljan je vosak lošeg kvaliteta (a vosak je osnovni preduslov za uspješno pčelarenje).

Dogovorena je saradnja sa Ministarstvom poljoprivrede Bavarske i posjeta Irskih pčelara Crnoj Gori. Poslije više godina pokrenuta je izrada podzakonskih akata u oblasti pčelarstva.

1.4 Vinogradarstvo

Subvencije za kalemovne vinove loze su smanjene sa 0,80€ na 0,30€.

Prvi put je realizacija ostvarena kroz Javni poziv.

Kontrolisala se ne samo podjela kalemova, već i sadnja. Zasađeno je ukupno 261.714 čokota. Zasnovano je 25 ha novih zasada.

Otpočete su aktivnosti na izradi rejonizacije vinogradarskih područja Crne Gore. Održana TAIEX misija u julu 2013. U toku je odobravanje Predloga projekta za izradu studije koja će se finansirati sredstvima IPA.

Potpisan je Sporazum o saradnji za oblast poljoprivrede sa autonomnom provincijom La Rioja, Španija, sa akcentom na sektor vinogradarstva. Ministarstvo je pomoglo učlanjenje Nacionalnog udruženja vinogradara i vinara Crne Gore u CEVI (Evropska konfederacija nezavisnih vinogradara).

1.5 Voćarstvo

Isplaćeni su proljećnja i jesenja sadnja iz 2012. (ukupno 197.875 €). Isplaćena je proljećna sadnja za 2013. (ukupno 49.140 €). Efekti: usađeno je 574.800 sadnica raznih voćnih vrsta, zasnivano je 100ha novih voćnih zasada u vlasništvu 131 domaćinstva. Uz podršku TAIEX-a realizovana je studijska posjeta zaposlenih u MPRR Francuskoj (04-11 novembar 2013.). Tema: "CMO - Organizacija tržišta voća i povrća".

1.6 Organska poljoprivreda

Podrškom po ha/grlu stoke u ukupnoj vrijednosti 78.728 € podržano je 134 proizvođača. I pored velike fluktuacije upisa i ispisa proizvođača u registar Organskih proizvođača u 2013. zabilježen je rast. U odnosu na 2012. kada je registrovano 152 proizvođača, od čega 19 sertifikovanih, u 2013. registrovano je 160 organska proizvođača, od čega 21 sertifikovanih.

1.7 Poboljšanje kvaliteta

Podržano je:

- 20 sertifikovanih proizvođača sa ukupno 4.000 €;
- projekat izrade specifikacije proizvoda za zaštitu oznake porijekla "Pljevaljski sir" sa iznosom od 1.900 € (zajednički projekat MPRR, opštine Pljevlja i USAID);
- pet projekata za implementaciju i certifikaciju HACCP sistema bezbjednosti hrane, ukupne vrijednosti 8.183,85 €;

Odobrene i realizovane dvije TAIEX aplikacije za oblast politike kvaliteta:

- ekspertska misija (02-07 septembar 2013.) kojom je pripremljen Pravilnik za Zakon o oznakama porijekla, geografskim oznakama i garantovano tradicionalnim specijalitetima;

- radionica o oznakama porijekla, geografskim oznakama i garantovano tradicionalnim specijalitetima (18-19 novembar 2013.);

1.8 Maslinarstvo

MPRR je i ove godine pomoglo realizaciju nekoliko projekata u ovoj oblasti:

- trodnevna šesta *Konferencija o zaštiti masline* održana u Budvi;
- *Maslinijada* održana u Baru;

Reaktivirana je saradnja sa *International Olive Council (IOC)* – Međunarodnim savjetom za masline. Obezbjedeno je stručno usavršavanje u trajanju od 6 mjeseci za jednog kandidata u sjedištu IOC-a u Madridu. MPRR je prosljedilo IOC predloge projekata za više malsinarskih društava.

Donijet je Zakon o maslinarstvu. Zakon je osnov za donošenje pravilnika o maslinovom ulju kojim će se obrazovati jedinstveni registar maslinara i proizvođača maslinovog ulja i urediti domaće tržište.

1.9 Ribarstvo

Donijeta su 3 Pravilnika:

- određivanju linije na kojoj voda prestaje biti postojano slana u rijekama koje se ulivaju u more i određivanju granica zaštićenih ribolovnih područja;
- obrascu dozvole, načinu plaćanja naknade, obliku, sadržini i načinu vođenja registra dozvola za marikulturu;
- tipu satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovih objekata i vrsti ribolovnih plovih objekata za koje se sistem uspostavlja;

Podrška razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture i Unaprjeđivanje ribarske flote i sektora marikulture realizovani su kroz Javni poziv koji se odnosi na modernizaciju profesionalne ribarske flote za ulov demerzalnih vrsta i povećanje profesionalne ribarske flote za ulov pelagičnih vrsta.

Takođe, opredijeljena su sredstva u vrijednosti od 4.500 € za poboljšanje standarda bezbjednosti hrane u malom privrednom ribolovu kroz kofinansiranje Udruženja za nabavku ledomata.

Natavljene su aktivnosti i saradnja:

- u okviru Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu (GFCM);
- u okviru FAO ADRIAMED projekata;

Zaposleni u Jedinici za ribarstvo u okviru MPRR, zajedeno sa zaposlenima u Institutu za biologiju mora, Kotor i predstavnicima ribarskih udruženja i prerađivačke industrije, imali su priliku za usavršavanjem i saradnjom sa ekspertima kroz 4 programa TAIEX podrške.

2. SEKTOR ZA PLAĆANJE – DIREKTORAT ZA PLAĆANJE

2.1 Akreditacioni paket

Nakon intenzivnog rada pripremljen je i 31.07.2013. predat akreditacioni paket (set procedura i dokumenta neophodnih za implementaciju V IPA komponente obima oko 2,500 stranica). Akreditacioni paket je pripremljen u skladu sa kriterijumima Sektorskog sporazuma i relevantnim regulativama EU. Čine ga priručnici o radu svakog odsjeka *Upravljačkog tijela* i *Sektora za plaćanje*.

Priručnicima su detaljno propisane procedure odobravanje i kontrole obaveza i plaćanja, izvršavanje plaćanja i računovodstvo obaveza i plaćanja. Sastavni dio paketa čine i opisi dokumenta koja se koriste tokom rada, neophodne kontrolne liste, nacrti pravnih akata kojima se odlučuje po zahtjevima stranaka. Takođe, dio paketa čine i dokumenti koji se odnose na ljudske resurse, planiranje i upravljanje nepravilnostima i rizicima, izvještavanje i publicitet.

2.2 Realokacija sredstava namijenjenih za 2013. godinu iz V u I IPA komponentu

Postignut je značajan napredak na uspostavljanju Operativne strukture, pripremi IPARD Programa i akreditacionog paketa. U cilju daljeg jačanja sektora poljoprivrede i pravovremene pripreme za budući programski period, MPRR se izborilo za prebacivanje sredstava namijenjenih za V IPA komponentu (2013) u I IPA komponentu. Dogovoreno je povlačenje sredstava kroz IPARD *like* mjere, čime se ostvaruje kontinuitet i postepeno jačaju poljoprivredni proizvođači za novi IPARD programski period (do 2020). Evropskoj komisiji dostavljeni su projektni predlozi. Isti su odobreni i sredstva formalno prebačena u deembru 2013.

2.3 MIDAS projekat

Tokom 2013. nastavljena je implementacija I, II i III javnog poziva u okviru kojih su potpisana 124 ugovora o bespovratnoj podršci. IV poziv je objavljen 28.01.2013. Primljeno je ukupno 425 zahtjeva za podršku. Implementacijom ovog poziva dodatno je učinjen korak ka približavanju IPARD procedurama. Nakon iscrpnih administrativnih i terenskih provjera svih podnesenih zahtjeva, svečano potpisivanje 244 Ugovora o grantu održano je 15.11.2013. godine. Ukupna vrijednost ugovorenih investicija iznosi 6.586.413,92 €, dok vrijednost potencijalne podrške iznosi 3.293.206,96 €.

Tokom dosadašnja četiri poziva, MPRR je ukupno primilo **1.403** zahtjeva za podršku. Ukupna vrijednost traženih investicija iznos 35.985.208€. Odobreno je **724** projekta ukupne vrijednosti 14.521.474,79€, od čega bespovratna podrška iznosi 7.423.452,74€. Kroz ovu komponentu MIDAS projekta kupljeno je: 120 traktora, 749 komada priključne mehanizacije, izgrađeno 47 objekata, izgrađeno 27 staklenika, plastenika i stajnjaka, kupljeno 395 koza, 271 steonih junica, 190 jagnjica, 395 jarica...

Efekti: Veći **kvanitet** i bolji **kvalitet** proizvodnje na malim i srednjim gazdinstvima. Veća **efektivnost** proizvodnje – mala i srednja poljoprivredna gazdinstva sa istim resursima dobijaju više kroz unapređenje mehanizacije i tehnologije poljoprivredne proizvodnje.

Izrada i usvajanje GAP koda - cilj Kodeksa dobre poljoprivredne prakse je da pruži sveobuhvatni pregled preporuka i uslova koje poljoprivrednici treba da ispune kako bi zaštitili životnu sredinu i zdravlje i dobrobit životinja, da uputi poljoprivrednike na detaljnije izvore informacija. Kod je namijenjen poljoprivrednicima, savjetnicima, snabdjevačima poljoprivrednih inputa i licima uključenim u projektovanje poljoprivrednih objekata. Kodeks sadrži:

- uslove koje poljoprivrednici moraju ispuniti kako bi poštovali postojeće zakonske propise u Crnoj Gori;
- preporuke koje poljoprivrednici treba da uzmu u obzir kako bi bili sigurni da ispunjavaju buduće uslove EU;
- preporuke koje poljoprivrednici treba da poštuju kako bi zaštitili poljoprivredno i prirodno okruženje.

Sprovedena je **rekonstrukcija zgrade Instituta za biologiju mora** i opremljenja laboratorija po savremenim standardima. *Efekti:* Obezbijedeni su uslovi za funkcionisanje Instituta za biologiju mora, laboratorija je spremna da izađe u susret svim izazovima marikulture i vršiže monitoring kvaliteta morske vode, vode u zalivima kao i priobalnih voda.

Specijalističke veterinarska laboratorija obavlja specijalističko-dijagnostičku veterinarsku djelatnost na teritoriji Crne Gore u cilju zaštite i poboljšanja zdravlja životinja i zaštite životinja od zaraznih bolesti. Ova laboratorija opremljena je najsavremenijom opremom za ispitivanje i dobila nacionalnu akreditaciju.

2.4 Farm registar

MPPRR je pripremio konačni nacrt Pravilnika o Registru poljoprivrednih gazdinstava, čime je učinjen značajan korak ka uspostavljanju pravne osnove za uvođenje neophodnih registara - baza podataka u poljoprivredi.

Pravilnikom su, između ostalog, propisani: način i uslovi upisa, ispisa, promjene podataka i vođenja Registra poljoprivrednih gazdinstava (RPG) i Registra subjekata, sistem za evidenciju upotrebe zemljišta. Pravilnik, takođe sadrži obrasce zahtjeva za upis, ispis i promjenu podataka o poljoprivrednom gazdinstvu u RPG, obrasce priloga, popis dokumentacije koja se prilaže uz zahtjev za upis, ispis i promjenu podataka o poljoprivrednom gazdinstvu u RPG, način čuvanja podataka upisanih u Registar, šifarnik poljoprivrednih kultura i šifarnik upotrebe poljoprivrednog zemljišta.

2.5 BIP BAR

Oktobra 2013. ugovorena je konsultantska podrška za nadzor i kontrolu građevinskih radova na izgradnji Graničnog punkta za pregled namirnica biljnog i životinjskog porijekta (BIP) u Baru (Luka Bar). Decembra 2013. potpisan je ugovor sa konzorcijumom koji će vršiti izgradnju Graničnog punkta. Vrijednost ugovora je 328.023,95 €.

2.6 Tvining projekat

Tvining projekat "*Jačanje programa ruralnog razvoja za potrebe IPARD-a u Crnoj Gori*" zvanično je počeo 15.05.2013. Projekat finansira EU, a sprovodi konzorcijum država Holandije, Litvanije i Estonije. Neposredni korisnici projekta u vrijednosti od 1.000.000 € su MPPRR i Ministarstvo finansija. Projekat traje 18 mjeseci. Usredsrijeđen je na povećavanje konkurentnosti poljoprivrednog sektora, podršku crnogorskom ruralnom razvoju i približavanju standardima EU.

3. SEKTOR ZA RURALNI RAZVOJ

3.1 Obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture

Kontaktirane su sve opštine i dobijeni predlozi projekata u oblasti seoske i ruralne infrastrukture. Pružena podrška za preko 70 pojedinačnih projekata. Neki od projekata koje smo pomogli da budu realizovani tokom ove i sljedeće godine su:

- Andrijevića: Proboj puta Seoce-Balj i regulacija korita rijeke Lim;
- Bar: Rekonstrukcija puta Ljubanovići Bunari;
- Bijelo Polje: Rezervoari za vodu na Koritskoj visoravni, nasipanje puta ka Bjelasici;
- Mojkovac: Rekonstrukcija puta i mosta Kaludra Gostilovina, ogradjivanje stočne pijace;
- Šavnik: put Bijela, Miloševići, Štirni do Lola;

- Berane: vodovod na Cmiljevici;
- Žabljak: probijanje puta za selo Kovčica;
- Danilovgrad: Bistijerna Besin Uba Donji Zagarač;
- Podgorica: Rekonstrukcija Lješanskog vodovoda, održavanje ruralnih putnih pravaca;
- Kolašin: Regulacija korita rijeke Tare;
- Plužine: Vodopoj Rudjin do;
- Plav: Sanacija puta Gradine Treskavac Bjelaja;

Takođe, MPRR je na ime račišćavanja puteva tokom zimske sezone obezbijedilo sredstva za pojedine Opštine, kao i za rad mašinskih prstenova (mašina i kamiona) koji su locirani na sjeveru Crne Gore. Novčana sredstva po Agrobudžetu za ovu mjeru iznose 415.000€.

Nastavljen je kao zajednički projekat sa Ministarstvom ekonomije nabavka solarnih panela za katune. Tokom 2013. izmirena su sva dugovanja po ovom osnovu iz 2012. godine.

Takodje, kako bi podstakli ljude da izdižu na katune i koriste planinske pašnjake MPRR je tokom 2013. plaćalo premije stočarima za korišćenje planinskih pašnjaka.

3.2 IPARD programa za programsko razdoblje 2014-2020

Sektor za ruralni razvoj finalizovalo je IPARD program za 2013. godinu i počeo je sa pripremom za izradu IPARD Programa za programski period 2014-2020. Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja je preduslov za korišćenje sredstava EU za ruralni razvoj.

3.3 Akreditacioni paket za nacionalnu akreditaciju za Upravljačko tijelo

Sektor za ruralni razvoj, kao Upravljačko tijelo u Operativnoj strukturi, predao je krajem jula 2013. Ministarstvu finansija - Nacionalnom fondu akreditacioni paket. Paket sadrži sva pravila i procedure koji su potrebni da se na jasan i transparentan način upravlja sredstvima i donese Program ruralnog razvoja.

3.4 Javni pozivi

Objavljena su dva javna poziva za finansiranje aktivnosti prerade i diversifikacije na porodičnim gazdinstvima. Za ove dvije mjere je iz Agrobudžeta obezbijedjeno 245.000 €. Sredstva su namijenjena poljoprivrednim proizvođačima koji žele da prošire aktivnosti ili počnu da se bave preradom na svom gazdinstvu, a sve sa ciljem povećanja stepena finalizacije proizvoda i supstitucije uvoza. Apliciralo je 50 aplikacija, od čega su odobrene 35 aplikacije.

3.5 Realizacija projekta "Posao za vas"

Kreditna podrška poljoprivrednim proizvođačima u Crnoj Gori, koji su se opredijelili za bavljenje poljoprivredom ili preradom, realizovana je u kontinuitetu od 2008. godine do danas, pod sloganom „Posao za Vas“, i podrazumijevala je kreditnu podršku investicijama u iznosima od 5.000€ po licu koje je skinuto sa evidencije Zavoda za zapošljavanje (ZZZ). Kroz ovaj program u 2013. podršku je ostvarilo 32 lica. Ukupna suma uloženi sredstava iznosi 205.000 €, pomoću kojih je uposlena 41 osoba.

4. VODOPRIVREDA

Kroz program vodoprivrede završeno je 18 vodovoda i 2 akumulacije. Preko hiljadu domaćinstava dobilo je vodu. U toku radovi na 4 veća i nekoliko manjih seoskih vodovoda.

Realizovani su sledeći projekti:

Oština	Iznos podrške u 2013. godini	Završeni vodovodi	Ukupno uloženo	Broj domaćinstava koja su dobila vodu
Andrijevića	20.000 €	7 vodovoda	70.000 €	150
Bijelo Polje	30.000 €	Gubavač	150.000 €	300
Cetinje	30.000 €	Dubovik	90.000 €	30
		Prekornica-Boguti	80.000 €	20
Mojkovac	50.000 €	Štitarica		15
Nikšić	60.000 €	Šume	80.000 €	44
		dvije akumulacije u Goliji	30.000 €	
Pljevlja	20.000 €	Borovica	90.000 €	50
Plužine	15.000 €	Boričje	75.000 €	44
Rožaje	40.000 €	Seošnica	200.000 €	300
Šavnik	25.000 €	Godijela	10.000 €	15
		Klisure	25.000 €	20
Žabljak	15.000 €	Uskoci	20.000 €	15
		Vodovodi čija je izgradnja u toku		
Kolašin	15.000 €	više manjih seoskih vodovoda		
Bar	20.000 €	vodovod Gluhi do	40.000 €	
Berane	40.000 €	vodovodi Polica i Petnjica		
Danilovgrad	30.000 €	Vodovod Komani-Bandići		
UKUPNO	410.000 €		960.000 €	1.003

U cilju rješavanja problema vodosnabdijevanja izvršeni su hidro-geološki istražni radovi u opštinama Cetinje (Rvaši i Boboja – 7.000 €) i Kotor (Pobrđe - 5.000 €). Ukupno je investirano 12.000€ i to

Raspisan je tender za Plan upravljanja vodama na području rječnog sliva Crnog mora i Plan upravljanja vodama na području rječnog sliva Jadranskog mora. Rok za donošenje oba dokumenta je 2018. godina. Riječ je o strateškim dokumentima u oblasti vodoprivrede.

U okviru međunarodnih odnosa, radili smo na realizaciji mjera predviđenih Memorandumom o razumjevanju koji je potpisan sa Republikom Albanijom, a odnosi se na regulaciju rijeka Drima i Bojane. Radne grupe državnih komisija utvrdile su kote nasipa. U decembru 2013. potpisan je Memorandum sa Savskom komisijom. Imali smo aktivno učešće u radu Dunavske komisije, kao i aktivnosti na implementaciji Drimske deklaracije.

Raskinuti su ugovori o koncesijama za flaširanje vode u komercijalne svrhe sa koncesionarima:

- "Shanik Trading Corp" New York - izvorište "Šanik"- Nudo, Nikšić;
- "K&M Sistem"d.o.o. iz Nikšića - izvorište "Bukovik"- Nikšić;
- "Wellington Europe LTD", London - izvorište "Ravnjak" kod Mojkovca;
- "Deus-Kom"d.o.o. iz Nikšića - izvorište "Zmajevac", Šavnik;
- "Sports Man First Productions"d.o.o. - izvorište "Veliki Maljen", Bukovica, Šavnik.

Raskinuti su ugovori o koncesiji za eksploataciju rječnih nanosa (šljunak i pijesak) sa:

- "Morača Comerc" d.o.o. iz Podgorice - lokacija "Muljage", vodotok Morača, Opština Podgorica;
- "MBM Trans"d.o.o. iz Podgorice - lokacija "Radovina", vodotoko Morača, Opština Podgorica.

5. ŠUMARSTVO

Usvojen je Godišnji program gazdovanja šumama za 2013. Uprava za šume kao organ u sastavu Ministarstva odgovoran za poslove upravljanja i gazdovanja šumama u skladu sa Godišnjim programom gazdovanja, nije u potpunosti slijedila uputstva i naloge MPRR. To je za posledicu imalo neizvršenje planiranih aktivnosti prema Godišnjem programu gazdovanja šumama koji je umjesto do 31.12.2012., zakonskom roku za dostavljenje predloga, isti dostavljen početkom marta 2013. godine. Takođe, kasnilo se i sa dostavljanjem Plan sanacije šuma od posledica požara iz 2012. godine. Plan pošumljavanja izvršen je na nivou od 75%. Ne postoje pouzdani podaci o stanju naplativosti prihoda po osnovu koncesionih naknada.

MPRR-u je pripojen sektora drvne industrije, pa je objedinjen nadzor na šumarstvom i drvopreradom.

Primljeno je 9 zahtjeva za davanje saglasnosti na Programe gazdovanja.

Primljeno je 164 zahtjeva za davanje mišljenja po zahtjevima za zakup i otkup zemljišta i davanja mišljenja na planska dokumenta prostornog planiranja od čega su 149 riješena, a 15 ih ima neriješenih (čekaju se izjašnjenja Uprave za šume i Uprave za vode).

Urađen završni izvještaj o realizaciji projekata Foedmo u kojima je realizovano više projekata u okviru podrške razvoju šumarskog sektora. Realizovan IPA pilot projekat informacioni sistem u šumarstvu. Usvojen konačan izvještaj o Nacionalnoj inventuri šuma. Realizovan projekat Informacionog sistema u šumarsvu.

U ovoj godini data je saglasnost na 12 lovni osnovi koje su dostavili korisnici lovišta.

6. VETERINARSKA UPRAVA

6.1 Programske aktivnosti

Pripremljen i usvojen Program preventivnih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2013. godinu koji sadrži mjere zaštite zdravlja životinja i veterinarskog javnog zdravlja, i sprovodi se na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Mjera	Opredijeljena sredstva €	Planirani obuhvat	Fakturisano i plaćeno €	Realizacija po programima %
tuberkuloza goveda	418.260	70.000 goveda	345.447,70	82,60 %
leukoza goveda	147.850	51.000 goveda	114.252,20	77,28 %
bruceloza goveda, ovaca i koza	302.680	56.000 goveda 41.000 ovaca i koza	275.511,75	91,03 %
bolesti pčela	13.100	sva pčelinja društva (SPCG)	3.161,00	24,13 %
avijarna influenza	7.400	divlje ptice – domaća živina	8.350,00	112,84%
plavi jezik	8.100	1.000 goveda; 1.000 ovaca	7.167,00	88,49 %

BSE	2.500	rizična goveda	0	0
bolesti riba i školjki	8.000	uzgajališta pastrmke i školjki	6.580,00	82,25 %
klasična kuga svinja	72.317	41 000 svinja	50.791,90	70,24%
bjesnilo	41.510	provjera uspješnosti vaksinacije	48.846,49	117,68%
antrax	2.625	raniji antraksni distrikti (Berane, Ulcinj)	12.867,10	490,18%
atipična kuga živine	5.980	rizična gazdin. domaće živine	5.240,00	87,63%
identifikacija i registracija životinja	144.500	tokom cijele godine goveda, ovaca i koza, kretanja i sl.	145.742,76	100,86%
dijagnostika bolesti van programa	27.565	Uzorkovanje svih sumnjivih i uginulih životinja	44.454,17	161,27%

Nakon raspisivanja tendera za nabavku i odabira najpovoljnije ponude izvršena je nabavka dijagnostičkih sredstava i vakcina za sprovođenje mjera. Ovi javni poslovi ustupljeni su na izvršavanje veterinarskim organizacijama (26 Veterinarskih ambulanti i SVL) po preciziranim pravilima.

6.2 Otkrivanje bolesti

Početak godine, nakon više godina, na području opština Bijelo Polje i Žabljak imali smo pojavu Q groznice ovaca, koza i goveda na 7 gazdinstava (kod 311 životinja). Potvrđeni su i slučajevi oboljenja kod ljudi. Nakon nekoliko decenija imali smo i pojavu antraksa (crnog prišta) kod 3 goveda na području opštine Žabljak u dva gazdinstva. Efikasno su preduzete sve mjere u cilju sprječavanja širenja ovih bolesti:

- laboratorisko ispitivanje svih prijemčivih životinja na sumnjivim gazdinstvima;
- kontrola kretanja sumnjivih i oboljelih životinja (karantin i zabrana prometa tih životinja)
- interventna nabavka vakcina protiv antraksa i vakcinacija svih prijemčivih životinja protiv antraksa na području Žabljaka;
- eutanazija životinja kod kojih je laboratorijskim ispitivanjem utvrđen a Q groznica (204 ovce; 100 koza i 7 krava).

U 2013. dijagnostikovane su sledeće zarazne bolesti životinja:

Naziv bolesti	Broj žarišta	Broj i vrsta životinja kod kojih je potvrđen uzročnik	Br.usmrćenih životinja
Paratuberkuloza	1	1 krava	-
Enzotska leukoza goveda	3	12 goveda	12
Anthrax (zoonoza)	2	3 krave	3
Trihinelozna (zoonoza)	2	2 divlje svinje	2
Babesioza goveda	1	1 govedo	-
Američka kuga pčelinjeg legla	3	12 pčelinje društava	1
Q groznica (zoonoza)	7	204 ovce, 100 koza 7 goveda,	283
Lajšmanioza pasa (zoonoza)	21	21 pas	

6.3 Oralna vakcinacija lisica i drugih divljih životinja protiv bjesnila

Izveštaji iz prethodnih godina pokazuju da se bjesnilo na godišnjem nivou otkrivalo čak u preko 50 slučajeva kod životinja (najčešće kod divljih životinja - lisica, ali je otkrivano i kod ovaca, krava, pasa i mačaka). Jedinica za identifikaciju i registraciju životinja je u 2013. preduzela je niz aktivnosti u cilju unaprjeđivanja baze i povećanje tačnosti podataka o gazdinstavima goveda, ovaca i koza u

crnoj gori što je osnov za sticanje statusa zemlje slobodne od bolesti i osnov za procjenu stanja pri odobravanju podrške kroz dostupne programe MPRR.

6.4 Odobravanje i registracija objekta

Tokom 2013. ukupno je podnijeto 285 zahtjeva za registraciju i odobravanje objekata. Početkom godine otpočeo je upis u registar proizvođača meda, u saradnji i na zahtjev Udruženja pčelara. Iako je ovo zakonska obaveza subjekata u poslovanju hranom od polovine 2012., samo 50 pčelara (poslovanje u primarnoj proizvodnji hrane) je izvršilo svoju obavezu i prijavilo pčelinjake radi upisa u registar. Kako bi se med kao hrana od posebne važnosti stavio u promet neophodno je da se svi proizvođači meda upišu u registre, i na taj način ispune uslove za deklarisanje i dalje stavljanje meda u javni promet.

6.5 Program monitoringa rezidua

Crna Gora je Odlukom Komisije EU od oktobra 2009. savljena na listu zemalja kojima su odobreni programi monitoringa rezidua za goveda, ovce, svinje, živinu, akvakulturu, jaja i med, čime je zadovoljen jedan od uslova za omogućavanje izvoza naših proizvoda na tržište EU. Pripremljen i usvojen Program monitoringa rezidua za 2013. koji se odnosi na praćenje prisustva ostataka zabranjenih supstanci, veterinarskih lijekova, teških metala, organohlorinih i organofosforinih jedinjenja i mikotoksina, u živim životinjama i hrani životinjskog porijekla, u objektima u kojima se životinje uzgajaju i drže odnosno objektima za klanje, objektima za preradu mlijeka, objektima za uzgoj i preradu ribe, meda, i objektima za proizvodnju jaja. Izrađen je Izvještaj o realizaciji Programa monitoringa rezidua za 2012. i dostavljen EK kao i Program monitoringa za 2013.

6.6 Hitno preduzimanje mjera zbog pojave opasnosti u hrani

Početkom godine, nakon pojave povećane količine aflatoksina u hrani i hrani za životinje u regionu, Ministarstvo je preduzelo niz aktivnosti u cilju eliminisanja opasnosti po zdravlje ljudi usled povećane količine ovog kontaminanta. MPRR je donijelo naredbe za:

kontrolu na unutrašnjem tržištu:

- sirovog mlijeka i hrane za životinje na gazdinstvima sa kojih se mlijeko stavlja u javnu potrošnju; sirovog mlijeka dopremljenog u mlijekare; u veleprodaji i maloprodaji;
- zabranu upotrebe sirovog mlijeka i hrane za životinje sa količinom aflatoksina iznad dozvoljenog;
- povlačenje sa tržišta i uništavanje odnosno vraćanje inoisporučiocu mlijeka i hrane za životinje sa količinom aflatoksina iznad dozvoljenog;

kontrolu prilikom uvoza:

- obavezno uzorkovanje svih pošiljaka mlijeka i hrane za životine;
- vraćanje pošiljki mlijeka i hrane za životinje sa količinom aflatoksina iznad dozvoljenog.

Centar za ekotoksikološka ispitivanja vršio je laboratorijska ispitivanja svih dostavljenih uzoraka mlijeka i hrane za životinje na prisustvo aflatoksina. Od februara do danas, ispitano je ukupno 2.050 uzoraka hrane za životinje iz uvoza i unutrašnjeg prometa i 1.180 uzoraka mlijeka, od čega 259 ne odgovara propisanoj količini aflatoksina. Takođe, na osnovu notifikacija dobijenih preko EU RASFF sistema (*Rapid Alert System for Food and Feed*), Ministarstvo je izdalo naredbu o povlačenju sa tržišta EVA sardine uvezene iz Hrvatske.

7. FITOSANITARNA UPRAVA

7.1 Program fitosanitarnih mjera za 2013.

Realizovan je Program fitosanitarnih mjera u iznosu 101.547,80€. **Efekti:** stabilno zdravstveno stanje bilja na teritoriji Crne Gore, blagovremeno otkrivanje i suzbijanja pojave i širenja štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom, pravovremeno, pravilno, uspješno i racionalno sprovođenje fitosanitarnih mjera u praksi, sprječavanja ili umanjivanja gubitaka prinosa u biljnoj proizvodnji; obezbjeđivanje proizvodnje i prometa bezbjedne hrane biljnog porijekla na teritoriji Crne Gore; obezbjeđivanja sertifikovanog, zdravstveno ispravnog sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja, očuvanje biljnih genetičkih resursa.

7.2 Uspostavljen Informacioni system FITO INFO

Uspostavljanjem informacionog sistema unaprijeđen je fitosanitarni sistem Crne Gore.

7.3 Uspostavljanje registra

Uspostavljen Registar proizvođača hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje i u registar upisano 198 proizvođača hrane; Uspostavljen Registar proizvođača, prerađivača, uvoznika, distributera i skladištara bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom, pripremljen i distribuiran inforator za upis, uspostavljanje registra je u toku, do sada je upisano 67 subjekata; Efekti: unaprijeđen sistem bezbjednosti hrane na nivou primarne proizvodnje i sistem zdravstvene zaštite bilja.

7.4 IPA TWINNING Projekat "Jačanje administrativnih kapaciteta FUCG"

Sve planirane aktivnosti projekta uspješno su završene.

7.5 Stručni i opšti poslovi

Organizovane su brojne obuke fitosanitarnih inspektora, proizvođača i drugih zainteresovanih lica u cilju upoznavanja sa novim propisima. Ukupno obrađen 2.623 predmeta. Obezbeđeno je zdravstveno ispravnog sjemenskog i sadnog materijala, sa ispunjenim standardima kvaliteta, izdavanjem sertifikata o priznavanju sjemenskog materijala krompira i žita na osnovu izvršenih stručnih kontrola sadnog materijala, istinitosti sorte, odnosno selekcije poljoprivrednog sadnog materijala. Izdato je 104 sertifikata za sjemenski i sadni materijal.

8. PREGOVORI SA EU

Zavšena su sva tri *screening*-a, usvojeni izvještaji od strane EK i utvrđena mjerila koja je potrebno ispuniti kako bismo otpočeli pregovore. Dobili smo ukupno 5 mjerila za 3 poglavlja.

9. OBRAĆANJA I ZAHTJEVI GRAĐANA

Ministarstvo je tokom 2013. godine dobilo 1.257 zahtjeva građana. Svi građani koji su nam se obratili, **dobili su odgovore**. Trenutno je u proceduri rješavanja 141 zahtjev. Na preostalim 1.116 je odgovoreno (u slučaju da nismo imali mogućnosti da ih pozitivno riješimo) ili su zahtjevi riješeni.

10. NORMATIVNI DIO

Tokom 2013. godine u Skupštini Crne Gore usvojena su tri nova zakona iz oblasti rada MPRR¹. U skupštinskoj proceduri nalaze se još tri zakona.² Krajem decembra Vlada Crne Gore usvojila je dva nova zakona.³ U proceduri usvajanja nalaze tri nova zakona.⁴

Zajedno sa upravama, u MPRR obrađeno je 6.120 upravnih predmeta i izdato isto toliko rješenja. Na Vladi je usvojeno 103 materijala iz oblasti rada MPRR. Usvojeno JE 28 podzakonskih akata koja su objavljena u Službenom listu, i to:

- Operativni plan zaštite od štetnog dejstva voda, za vode od značaja za Crnu Goru za 2013. godinu (*"Službeni list Crne Gore, broj 6/2013 31.1.2013."*);
- Odluka o dodjeli lovišta "Nikšić" na korišćenje (*"Službeni list Crne Gore, broj 14/2013 15.3.2013."*);
- Pravilnik o uslovima za upis u registar proizvođača, prerađivača, uvoznika, distributera, skladištara bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom (*"Službeni list Crne Gore, broj 15/2013 22.3.2013."*);
- Pravilnik o bližim uslovima u pogledu prostora za skladištenje i promet sredstava za zaštitu bilja (*"Službeni list Crne Gore, broj 15/2013 22.3.2013."*);
- Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2013. godini (*"Službeni list Crne Gore, broj 17/2013 5.4.2013."*);
- Odluka o utvrđivanju cijena za kupovinu drvnih sortimenata za sopstvene potrebe stanovništva u ruralnim područjima (*"Službeni list Crne Gore, broj 17/2013 5.4.2013."*);
- Naredba o izmjenama i dopunama naredbe o ribolovnim zabranama, ograničenjima i mjerama za zaštitu ribljeg fonda (*"Službeni list Crne Gore, broj 18/2013 12.4.2013."*);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom (*"Službeni list Crne Gore, broj 19/2013 19.4.2013."*);
- Program sistematskog ispitivanja kvantiteta i kvaliteta površinskih i podzemnih voda za 2013. godinu (*"Službeni list Crne Gore, broj 20/2013 26.4.2013."*);
- Program fitosanitarnih mjera za 2013. godinu (*"Službeni list Crne Gore, broj 20/2013 26.4.2013."*);
- Pravilnik o utvrđivanju liste vina proizvedenih u 2012. godini (*"Službeni list Crne Gore, broj 22/2013 17.5.2013."*);

---

¹ Zakon o organskoj proizvodnji, Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o zaštiti novih biljnih sorti, Zakon o potvrđivanju konvencije o pravu neplovidbenih korišćenja međunarodnih vodotoka.

² Predlog zakona o maslinarstvu, Predlog zakona o potvrđivanju konvencije o zaštiti i korišćenju vodotoka i međunarodnih jezera, Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o sredstvima za zaštitu bilja.

³ Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju, Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja.

⁴ Zakon o kooperativima, Zakon o vodama i Zakon o bezbjednosti hrane.

- Program monitoringa rezidua pesticida u ishrani biljnog i životinjskog porijekla za 2013. godinu (*"Službeni list Crne Gore, broj 22/2013 17.5.2013."*);
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o upotrebi sredstava za zaštitu bilja (*"Službeni list Crne Gore, broj 22/2013 17.5.2013."*);
- Lista aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja (*"Službeni list Crne Gore, broj 22/2013 17.5.2013."*);
- Uredba o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2013. godinu – Agrobudžet (*"Službeni list Crne Gore, broj 28/2013 14.06.2013."*);
- Program monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla – lisnatom povrću za 2013. godinu (*"Službeni list Crne Gore, broj 28/2013 14.06.2013."*);
- Odluka o davanju šuma u državnoj svojini na korišćenje prodajom drveta u dubjećem stanju za 2013. godinu (*"Službeni list Crne Gore, broj 31/2013 05.07.2013."*);
- Odluka o izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu za strategiju sa planom razvoja šuma i šumarstva Crne Gore (*"Službeni list Crne Gore, broj 31/2013 05.07.2013."*);
- Pravilnik o određivanju linije na kojoj voda prestaje biti postojano slana u rijekama koje se ulivaju u more i određivanju granica zaštićenih ribolovnih područja (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Pravilnik o obrascu dozvole, načinu plaćanja naknade, obliku, sadržini i načinu vođenja registra dozvola za marikulturu (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Pravilnik o tipu satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovniha objekata i vrsti ribolovnih plovniha objekata za koje se sistem uspostavlja (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Pravilnik o bližim uslovima u pogledu kadra i opreme koje treba da ispunjava pravno lice i registrovani proizvođač za stručnu kontrolu sadnog i sjemenskog materijala (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Pravilnik o dopuni pravilnika o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Pravilnik o obrascu knjige evidencije sjemenskog materijala (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Naredbu o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima (*"Službeni list Crne Gore, broj 39/2013 07.08.2013."*);
- Pravilnik o izmjenama pravilnika o načinu i uslovima povraćaja akcize na mineralna ulja koja se upotrebljavaju za pogon poljoprivredne i šumske mehanizacije (*"Službeni list Crne Gore, broj 42/2013 03.09.2013."*)

- Odluka o davanju koncesija za korišćenje šuma, izgradnju i održavanje šumskih saobraćajnica u gazdinskoj jedinici „Paučinske šume“ (*“Službeni list Crne Gore, broj 47/2013 08.10.2013.”*);